

Een oproep voor meer toekomstdenken

Joris Wauters

Joris Wauters is historicus en toekomstverkenner. Hij is lid van het Foresight-team van Digipolis Gent, dat alternatieven toekomsten voor Gent uitwerkt en experimenteert met technologie voor de stad van morgen.

Wie nog?

Laten we even iets proberen. Sluit zo meteen de ogen, en vorm u een beeld van hoe de stad van de toekomst er zal uitzien. Sta ook stil bij het gevoel dat zo'n beeld opwekt.

Vermoedelijk zagen de meesten onder u net veel hoge gebouwen, maar dan wel allemaal architecturale hoogstandjes. Jullie bedachten een groene stad: elk pleintje, elke straat in de stad van de toekomst lijkt wel natuur te ademen. En er waren auto's, maar dan van de zelfrijdende of zelfs vliegende soort. Misschien ook wat windmolens, maar die zagen er net dat tikkeltje meer high-tech uit dan de molens die we vandaag kennen. De belofte van zo'n groene designstad vol slimme technologie stemt u hoopvol. In zo'n stad zal het anders leven zijn. Juist? Het spijt me indien ik u teleurstel, maar eigenlijk verbeeldt u de stad zoals die vandaag al bestaat: met hoge gebouwen omringd door brede straten en gevuld met voertuigen.

Veel toekomstbeelden worden opgebouwd door middel van gekende en geïnternaliseerde concepten. Dat is erg menselijk, maar daar moeten we aan voorbij. Want zulke 'meer-van-hetzelfde-maar-ietsje-anders-toekomstbeelden' zijn niet radicaal genoeg. Ze bieden geen oplossing voor de structurele problemen die ingebed zijn in de manier waarop we vandaag werken, leven, wonen. Denk bijvoorbeeld aan de klimaatuitdaging, aan de slechte luchtkwaliteit, of aan de nood aan meer ontmoeting en samenlevingsopbouw in steden. Ligt de oplossing echt in een toekomstbeeld waarbij auto's het uitzicht van de stad blijven bepalen, ten koste van gezonde lucht of ten koste van ruimte voor pleinen en parken? Is er geen nood aan meer verregaande alternatieve verbeeldingen van de stad van de toekomst?

Dit is een pleidooi voor meer toekomstdenken. Verbeeldingen van een mogelijke toekomst zijn immers krachtige instrumenten in de transitie naar een duurzame samenleving. Ze vervullen twee belangrijke functies.

Ten eerste kunnen toekomstbeelden abstracte of theoretische ideeën bevattelijk maken. Ik geef een voorbeeld: een beeld van de smogwolk boven Delhi zal bij de meeste mensen een veel sterker effect hebben dan een wetenschappelijke paper over de hoeveelheid stikstofoxiden in de lucht. Door toekomsten te verbeelden, komen ze dichterbij, worden ze beter begrepen, kunnen we ze beter voelen.

Ten tweede zetten toekomstbeelden aan tot actie. Door een nog onzekere toekomst vorm te geven, krijgt die ook betekenis. Zo ontstaat een idee over de realiteit in die ene toekomst, en met dat idee komt ook de belofte van een ander leven. Toekomstbeelden creëren dus angsten, verlangens en hoop. Eens een idee over een wenselijke of

onwenselijke toekomst zich genesteld heeft, stuurt het mee het handelen in het heden: bepaalde evoluties worden vanuit die angsten en verlangens verwelkomd, anderen stuiten op weerstand. Hoe motiveert u bijvoorbeeld uw standpunt ten aanzien van automatisering en robotisering? Gebeurt dat niet minstens voor een deel vanuit de emotie die u voelt bij het idee van hoe zo'n toekomst zal zijn?

In de zoektocht naar de stad van de toekomst mogen we ons dus niet laten verleiden om te denken vanuit onze huidige modellen en praktijken. Dat vernauwt onze blik en sluit meer radicale alternatieven uit. Toekomstverkenner duiden de nood aan een veelheid van toekomstbeelden die ons inspireren, en die debatten over een wenselijke toekomst kunnen opstarten en voeden.

Vanuit dat besef lanceert Digipolis Gent een oproep aan kunstenaars, makers, visionairen en al wie zich aangesproken voelt. Wij dagen jullie uit om jullie visie voor het Gent van de toekomst te verbeelden. Wij geven wel al het volgende startpunt mee: onze stad heeft de ambitie om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn. Dat is onze wenselijke toekomst. In de verbeelde toekomst is er dus geen plek voor meer fossiele brandstoffen. Hoe dat de stad beïnvloedt, laten we aan jullie over... Veel succes!

De wedstrijd Post-Fossil.Gent is nu geopend. De deadline voor inzendingen is De jury maakt een selectie van de vijf beste ideeën voor het Gent van de toekomst, zonder fossiele brandstoffen. Geselecteerden krijgen budget en begeleiding om hun idee te presenteren in een tentoonstelling. De beste installatie wint een geldprijs van 4.000 euro. Meer informatie op www.post-fossiel.gent